

Oponentský posudek na disertační práci

Mgr. Barbory Šobáňové

„Vzdělávání učitelů hudební výchovy 1. stupně základní školy v kontextu školské reformy“

(KHF PdF UK, 2019, vedoucí práce: doc. PaedDr. Miloš Kodejška, CSc.)

Zvolené téma disertační práce Mgr. Barbory Šobáňové je z pohledu současných revizí rámcových vzdělávacích programů MŠMT vysoce aktuální. Zvláště v době, kdy hrozí v rámci probíhající školské reformy uskutečnění takových změn ve výchovně vzdělávacím procesu, které v důsledku mohou nepříznivě ovlivnit, či dokonce poškodit daný obor, je třeba takových prací, které by objektivně zmapovaly jeho současný stav, vysledovaly jeho pozitiva i slabiny a snažily se navrhnout řešení. Jinými slovy, vytvořit dostatečně věcný podkladový materiál pro danou reformu, což se autorce svým způsobem podařilo.

Svou práci autorka rozdělila do čtyř rámcových kapitol. První dvě lze chápat jako úvodní, teoretický vstup do problematiky, třetí a čtvrtá souvisí s autorčíným původním výzkumem a tvoří těžiště práce. Před samotným závěrem práce autorka zařadila diskusi, v níž reflektuje svou tříletou práci na tématu.

Zařazení první kapitoly s názvem *Dítě v období mladšího školního věku a v počátcích puberty* je vhodnou teoretickou introdukcí, exkurzem do vývojové psychologie dítěte se zřetelem k jeho hudebnímu vývoji. Autorka zde správně zdůrazňuje vliv hudby na emocionální a intelektuální rozvoj dítěte, poukazuje na její důležitost pro estetické formování jeho osobnosti. Ve své práci se autorka opírá především o českou odbornou literaturu, což je vzhledem k vyčtenému tématu práce logické a očekávané, zde však autorka mohla obohatit daný pohled o zahraniční studie. Ve druhém oddílu nazvaném *Hudební vzdělávání na 1. stupni základní školy* formou přehledové studie přibližuje oficiální dokumenty vzdělávacích programů MŠMT za posledních 25 let (Základní škola, Obecná škola, Národní škola a RVP pro základní vzdělávání), připomíná zde i historii školské tradice hudební výchovy od r. 1934 do současnosti. Autorka zde mj. konstatuje, že se cíle a potřeby HV časem vnitřně příliš neproměnily, transformovala se spíše vnější stránka vzdělávání (s. 28). Důležitou součástí tohoto oddílu je subkapitola *Odborné názory na českou školskou reformu [...] a současné výzvy pro hudební vzdělávání*, jež vyznívá na adresu současné reformy velmi kriticky a apeluje na kvalitu pregraduální přípravy učitelů hudební výchovy a úroveň studentů. Dílčí kapitola umožňující srovnání postavení HV v podobných školských vzdělávacích systémech v Evropě je velmi poučná z hlediska současné reformy – obsahuje příklady negativních zásahů do školského systému a jejich obtížné nápravy – nicméně mohla být rozšířena o více zemí (autorka se zde omezila pouze na příhraniční státy a Estonsko).

Třetí rámcová kapitola, která již bezprostředně otevírá autorčín empirický výzkum, představuje obsahy aktuálních pětiletých studijních programů celkem devíti vysokých škol a pedagogických fakult připravujících budoucí učitele pro 1. stupeň ZŠ. Proč nebyla do přehledu zařazena také Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická Technické univerzity v Liberci, když poskytuje stejný typ studia? Opravdu nebylo možné dané studijní plány komparovat, jak autorka uvádí na s. 48? Domnívám se, že na konci kapitoly by bývalo bylo

vhodné připojit přehled v podobě např. srovnávací tabulky s komentářem. Čtvrtá rámcová kapitola představuje metodologii výzkumu a jeho výsledky. Představuje tak cenný sběr aktuálních dat formou elektronického dotazníkového šetření od celkem 451 respondentů (učitelů na 1. stupni ZŠ), přičemž vyhodnoceny jsou odpovědi „jen“ od 195 začínajících učitelů (Proč toto omezení? Zajímavé by bylo srovnání názorů začínajících učitelů s učiteli zkušenými). Oddíl obsahuje také vyhodnocení rozhovorů s vybranými začínajícími učiteli (proč jich byl tak nízký počet (celkem 4)?), dále rozhovor s metodikou 9 vysokých škol (s vazbou na kap. 3).

Vhodně zvolený metodologický postup zajistil dostatečné množství výzkumných dat, které umožňuje generalizovat závěry, které nejsou pro institucionální hudební výchovu příliš příznivé. Respondenti se často kriticky vyjadřují k příslušným VŠ (průměrná hodnocení se pohybují mezi 2-3 na známkovací stupnici 1-5), které absolvovali, volají po větší dotaci pro pedagogickou praxi, praktické disciplíny (např. hudebně pohybová výchova), modernizaci metod a technik. Na obranu pedagogických fakult je dlužno říci, že individuální přístup v praktických disciplínách (hra na nástroj, hlasová výchova, didaktika ad.) by jistě rády posílily, avšak tato ambice naráží na ekonomický faktor (individuální výuka je finančně příliš nákladná a rozpočet omezený). Respondenti se také kriticky vyjádřili ke stávajícímu kurikulárnímu dokumentu RVP, kterému z hlediska obsahu polovina respondentů ne zcela rozumí. Celou prací prostupuje fakt, že hudební výchova, aby byla náležitě funkční, musí zůstat na ZŠ jako samostatný předmět (učitelé volají po zvýšení jeho hodinové dotace), a ten je v tento okamžik pro pokračování reformy tím nejpodstatnějším.

Formální a jazyková stránka práce je na výborné úrovni, autorka užívá citační normu ČSN 690.

Disertační práce v rozsahu 150 stran včetně příloh se spíše řadí k pracím minimálního rozsahu, formou i obsahem splňuje požadavky standardně kladené na disertační práce v daném oboru. Autorka zde prokázala schopnost samostatné tvůrčí práce, a to jak v rovině teoretické, tak výzkumné. Disertační práci Mgr. Barbory Šobáňové přes výše uvedené připomínky **doporučuji** ji k obhajobě.

Námět k rozpravě při obhajobě:

European Association for Music in Schools (EAS) v posledních letech řeší otázku, zda by hudební výchovu na 1. stupni ZŠ měli vyučovat tzv. generalisté (pedagogové učící všechny předměty) nebo specialisté (pedagogové se expertní hudebněvýchovnou přípravou), jaký je Váš názor?

V čem konkrétně vidíte problém, že se nikdo z dotazovaných metodiků VŠ nepodílel na tvorbě, úpravě či připomínkování RVP?

V Brně 9. 10. 2019

doc. PhDr. Marek Sedláček, Ph.D.
Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity